

Aan de Gouverneur van Aruba
Plaza Eman 3
ALHIER

Staten van Aruba
ZJ 2015-2016-838
Bijlage: B

Uw kenmerk:

Ons kenmerk: SMR/W-94/2015

Onderwerp: Ontwerp- Landsverordening tot
vaststelling van de begrotingen van de
ministeries van het Land voor het
dienstjaar 2016

Oranjestad, 14 DEC. 2015

Wij hebben de eer u hierbij aan te bieden het advies van de Raad van Advies d.d. 1 december 2015, nr. RvA 173-15, betreffende het bovenvermelde ontwerp. De Raad adviseert u het niet aan de Staten aan te bieden, dan nadat (1) duidelijk is onderbouwd hoe de voorgestelde maatregelen zullen bijdragen aan het behalen van de wettelijke tekortnorm, (2) de geraamde belastingmiddelen conservatiever worden geraamd en als gevolg hiervan (3) wordt voorzien in de opname van (aanvullende) realistische maatregelen teneinde te kunnen voldoen aan de wettelijke tekortnorm. Op de opmerkingen van de Raad zal hieronder worden ingegaan.

1. Algemeen

1.1 tot en met 1.6 De Raad gaat onder deze punten in op het toetsingskader van de Landsbegroting en de gevolgen voor de (procedure van de) Landsbegroting ten gevolge van de invoering van de Landsverordening Aruba tijdelijk financieel toezicht (hierna: LAft). De Raad geeft aan dat ingevolge artikel 14, vierde lid, van de LAft bij de begroting een uiteenzetting dient te worden verstrekt van de financiële toestand van de collectieve sector. Daarnaast geeft de Raad aan dat artikel 15 LAft voorschrijft dat indien de Minister voornemens is geldleningen aan te trekken, zulks in de desbetreffende begroting dient te worden aangegeven. Ten slotte geeft de Raad aan dat verzocht is de Minister van Algemene Zaken, Wetenschap, Innovatie en Duurzame Ontwikkeling te machtigen, maar dat het advies naar de eerstverantwoordelijke

minister voor de Landsbegroting, te weten de Minister van Financiën en Overheidsorganisatie, is gezonden.

Ten aanzien van de bovengenoemde punten van de Raad merk ik ten eerste op dat de toezending van het advies van de Raad aan de minister, belast met Algemene Zaken, berust op een omissie. Met betrekking tot de LAft kan dientengevolge worden aangegeven dat de uiteenzetting over de financiële toestand van de collectieve sector conform het vierde lid van artikel 14 inmiddels bij de memorie behorende, bij onderhavig ontwerp is opgenomen. Wat betreft het gestelde in artikel 15 is hier reeds aan voldaan met de toelichting op artikel 2 van onderhavig ontwerp.

Naar aanleiding van de opmerking van de Raad ten aanzien van artikel 10 van de LAft zij vooropgesteld dat de minister, belast met financiën, niet verplicht is om het College Aruba financieel toezicht (hierna: CAft) te horen, voordat het wetgevingsproces wordt opgestart. In dit verband kan ook worden verwezen naar de toelichting op artikel 10, die aanvangt met de constatering dat de ministerraad aan het CAft advies kan vragen over een ontwerp-begroting of een ontwerp-landsverordening tot wijziging van een begroting voordat het wetgevingstraject aanvangt. Een advies als bedoeld in artikel 10, eerste lid, is dan ook niet verplicht voorgeschreven. Een dergelijke verplichting zou zich overigens ook slecht verdragen met de strekking van de LAft, namelijk de toetsing door het CAft van vastgestelde begrotingen c.q. wijzigingen van begrotingen aan de hand van de begrotingsnormen, bedoeld in artikel 14 van de LAft, alvorens deze ten uitvoer worden gebracht. In verband hiermee merk ik op dat artikel 11, eerste lid, wel nadrukkelijk een verplichting bevat voor de Minister om een vastgestelde begroting c.q. wijziging van een begroting naar het CAft te zenden. In dit geheel blijft zoals de Raad stelt de constitutionele rol van de Raad binnen het wetgevingstraject ongeschonden. De ondergetekenden spreken dan ook de verwachting uit dat de Raad zo snel mogelijk tot advisering zal overgaan, nadat duidelijk is geworden dat de regering reeds is overgaan tot een adviesaanvraag als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de LAft.

2. Algemene beschouwingen op de ontwerp-Landsbegroting 2016

- 2.1 De Raad herhaalt onder dit punt zijn eerdere advies om een gecombineerde begroting aan de Staten aan te bieden.

Ter zake kan worden opgemerkt dat de intentie aanwezig was om de gecombineerde begroting 2016-2017 op te stellen en aan de Staten aan te bieden. Gedurende de voorbereidingen hiervoor bleek er een aantal knelpunten te zijn, die een gecombineerde begroting voor 2016-2017 in de weg staan en ook een gecombineerde begroting 2017-2018 onwenselijk maken. In de eerste plaats is de Comptabiliteitsverordening 1989 (AB 1989 no. 72; hierna: CV 1989) niet ingericht op een tweejaarlijkse begroting. Om een tweejaarlijkse begroting mogelijk te maken zal op verschillende plaatsen afgeweken dienen te worden van de CV 1989 door er aparte regels voor in de plaats te stellen. Het gaat hierbij niet alleen om de begrotingsartikelen zelf, maar ook om de artikelen over het opstellen van de jaarrekening. Dus al hoewel de Staatsregeling de mogelijkheid biedt voor een tweejaarlijkse begroting, is de CV 1989 hierop niet ingericht. Daarbij komt dat recent de LAft is ingevoerd, waardoor het thans niet opportuun is met experimentele wetgeving te komen, waarbij op essentiële punten dient te worden afgeweken van de CV 1989. Waarbij nog komt dat er verschillende beleidskeuzes gemaakt dienen te worden wat een 'tweejaarlijkse' begroting precies voor betekenis zal hebben. Vragen die gesteld kunnen worden zijn onder anderen of er zal worden afgeweken van het begrip dienstjaar en of de machtiging zich zal uitstrekken over een tweejaarlijkse begroting, of wordt er – ook bij een tweejaarlijkse begroting – vastgehouden aan het dienstjaarbegrip en ontstaat de machtiging voor het tweede dienstjaar pas op 1 januari van het tweede dienstjaar. Dezelfde soort vragen kunnen worden gesteld over de machtiging voor de financieringsbehoefte respectievelijk het financieringstekort en het opstellen van een 'jaar'rekening.

Het totaalbeeld van de ontwerp-begroting

- 2.2 De Raad geeft onder dit punt aan het (volledig) afstappen van de initiële meerjarenraming 2014-2018 en de BBA-systematiek niet opportuun te vinden, aangezien het monitoren van de voortgang van het proces naar duurzame overheidsfinanciën hierdoor

aanzienlijk wordt verhinderd. Ook geeft de Raad aan dat het loslaten van de initiële lijst van 26 beleidsmaatregelen en de introductie van een nieuwe lijst met zeven beleidsmaatregelen bovendien aantoont dat de regering een inconsistent begrotingsbeleid voert, welke een verdergaande sociaaleconomische onzekerheid tot gevolg heeft.

Ter zake merken ondergetekenden op dat de mening van de Raad niet gedeeld wordt dat het afstappen van de initiële meerjarenraming 2014-2018 en de BBA-systematiek niet opportuun is. Ondergetekenden wensen erop te wijzen dat beleidsanalytische toetsing niet valt onder het door de Raad gehanteerde toetsingskader. In tegenstelling tot de Raad, staat het College Aruba financieel toezicht (hierna: CAft) conform het advies over de ontwerpbegroting 2016 (zie het advies van 23 oktober 2015 met kenmerk Cft201500223) wel positief tegenover de aanpassing om een vereenvoudigd en eenduidig meerjarig financieel kader te gaan gebruiken. Ondergetekenden delen de mening dat het verhogen van inzicht over de aansluiting tussen de beleidsmaatregelen en de begroting samen gaat met het verduurzamen van de openbare financiën. Opgemerkt dient te worden dat het merendeel van de zeven maatregelen voortvloeien uit de meerjarenraming 2014-2018 en door beleidsintensivering een bijdrage zullen leveren aan het behalen van de beleidsdoelstellingen zoals opgenomen in de aangepaste meerjarenraming 2017-2020. Het besluit om de meerjarenraming 2014-2018 af te sluiten en met een aangepast meerjarenkader (MRJ 2017-2020) te komen is om een volledige aansluiting op de begroting te bereiken, een hoger rendementpercentage te vertonen ter bewerkstelling van een begrotingsevenwicht in 2018 en - op de lange termijn - het bijdragen aan het realiseren van gezonde en duurzame overheidsfinanciën. Dit besluit is genomen na het evalueren van de bevindingen van de uitvoeringsrapporten over MRJ 2014-2018. Uit deze evaluatie is gebleken dat het BBA voor monitoringsdoeleinden te complex is, waardoor een directe aansluiting met de begroting moeilijk aantoonbaar is. Bovendien was het merendeel van de genomen consolidatiemaatregelen eenmalig (doch met structureel effect), of hebben een te laag rendement. Verder maakt het groot aantal

individuele consolidatiemaatregelen het beheer en navolging van de implementatie zeer complex. Rekening houdend met deze evaluatie vinden ondergetekenden het opmerkelijk dat de Raad van mening is dat het doorgaan met maatregelen met een eenmalig structureel effect of een te laag rendement ten goede zal komen van het verduurzamen van de openbare financiën. Ondergetekenden zijn van mening dat juist het tijdig reviseren van het beleid, nadat uit evaluatie is gebleken dat dit een uitdaging vormt voor het behalen van de beleidsdoelstellingen, blijkt geeft van een consistent begrotingsbeleid. Daarnaast is in bijlage 5A een overzicht opgenomen waarin te lezen is wat de 26 beleidsacties hebben opgeleverd. In bijlage 5B wordt de BBA-systematiek en de begroting, inclusief hun meerjarige resultaten, naast elkaar gelegd om aan te duiden dat het begrotingsstelsel meer informatie verschaft inzake de stand van de overheidsfinanciën. Met andere woorden, door over te stappen naar het nieuwe meerjarencader wordt niet alleen een directe relatie met de begroting aantoonbaar, wat betreft de effecten van de consolidatiemaatregelen, maar wordt ook meer transparantie en inzicht verschaft in de volledige stand van de overheidsfinanciën.

2.3

De Raad maakt onder dit punt wederom enkele opmerkingen met betrekking tot de gehanteerde systematiek in het Balanced Budget Akkoord (BBA), en merkt op dat de systematiek van het BBA wordt doorbroken door de introductie van de 'health tax' en door de oprichting van de luchtverkeersbeveiliging (ANSA). De Raad geeft aan dat de eigenlijke investeringen en bijdragen (in de kosten van de AZV) van het Land immers via nieuw te genereren middelen buiten de begroting om worden gedekt; teneinde te bepalen of van bezuinigingen aan de uitgavenkant sprake is, dienen deze effecten te worden gecorrigeerd. De Raad merkt dientengevolge op dat het uitgavenkader van Afl. 1350 miljoen voor het begrotingsjaar en de daaropvolgende vier jaren nog steeds wordt overschreden.

De uitgangspunten zoals opgenomen in het Balanced Budget Akkoord (BBA) zijn van toepassing op ramingen van de begrotingen van de ministeries van het Land, vertaald naar

kastermen. Het BBA betreft een convenant waarin bepaalde begrotingsuitgangspunten zijn overeengekomen. Dit akkoord stelt de regels van de CV 1989 en de LAft niet buiten werking of maakt deze niet minder relevant. Het BBA biedt richtlijnen om de ontwikkelingen vertaald in kastermen te volgen maar is niet van een hoger rechtsorde. Volledigheidshalve wordt tot slot verwezen naar het gestelde onder punt ad. 2.2 van het nader rapport bij de Landverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2015 (AB 2015 no. 21).

2.4 en 2.5

Onder deze punten geeft de Raad aan dat in de ontwerp-Landsbegroting 2016 voor het financieringstekort een raming is opgenomen van Afl. 103 miljoen (2% van het BBP). Dit is een verlaging ten opzichte van de Landsbegroting 2015 van ruim Afl. 65 miljoen, maar hoger dan het financieringstekort voor 2016 van Afl. 80,9 miljoen dat aanvankelijk was opgenomen in de eerdere versie van het meerjarig kader 2014-2018 bij de ontwerp-begroting 2015. De Raad constateert tevens dat de rentekosten voor het Land in 2016 met bijna 5% stijgt ten opzichte van het begrotingsjaar 2015. De Raad benadrukt onder dit punt wederom de noodzaak voor het herfinancieren via Nederland tegen een voordelig rentetarief.

Ten aanzien hiervan is de ondergetekende, belast met Financiën, evenals het CAft en de Raad het eens over de evidente besparing op de rentelasten ingeval financiering via Nederland zou plaatsvinden. Dit behoort nog steeds tot de mogelijkheden. Het ten uitvoer brengen van het Witte Donderdag Protocol is meerdere malen met de Nederlandse ambtsgenoten belast met Financiën en met Koninkrijksaangelegenheden besproken. Hiermee hebben de ondergetekenden het advies van de Raad opgevolgd. De ondergetekenden onderschrijven overigens de voordelen voor zowel Aruba als het Koninkrijk van een verlaging van de staatsschuld.

Tegelijkertijd streven de ondergetekenden naar een structurele oplossing en geleidelijke herfinanciering van de nationale schuldenlast. Zoals bekend, geniet Aruba vertrouwen van

buitenlandse financiers en is de vraag om in de Arubaanse economie te investeren groter dan het aanbod. Met de herfinanciering van schulden zoals door de Raad betoogt, worden weliswaar de rentetarieven geadresseerd. Het causaal verband begint echter bij de tekorten, loopt door naar het financieren daarvan, vervolgens naar rentekosten en de toename van tekorten als gevolg van dezelfde rentekosten. De crux van de problematiek van de stijgende rentekosten ligt aldus bij financieringstekorten; het terugbrengen van deze tekorten staat bij de herstructurering van de schuldenportefeuille centraal. Uiteraard dienen, naast het terugdringen van de tekorten, ook de rentetarieven te worden geadresseerd. Dit kan hetzij op eigen kracht danwel in samenwerking met Nederland.

In de laatste decennia is het schuldenbeleid actief gericht op het behalen van optimale rentetarieven, op eigen kracht en door middel van het vrije prijsmechanisme op de kapitaalmarkt. Het Land draagt enigszins bij aan de prijsvorming (=rentetarief) via een integrale en dynamische financieringsstrategie, haar onberispelijke reputatie op dit gebied en haar kredietwaardigheid. Het uiteindelijk resultaat wordt bepaald door hoe de markt het risico inschat voor het lenen aan het Land ten opzichte van het totale risico op de markt. Door de optimalisering van de prijsvorming is het Land in de laatste decennia in staat geweest om haar leningenportefeuille geleidelijk doch regelmatig te herfinancieren, conform de zgn. 'process model': vervallende leningen worden jaarlijks vervangen door schulden tegen betere rente.

Om de bestaande schulden met succes terug te kopen is de instemming van alle financiers nodig, maar vooral ook de politieke bereidwilligheid van beide landen.

Het mag duidelijk zijn dat financiering in het algemeen en buitenlandse financiering in het bijzonder een zeer complexe materie betreft waarbij gespecialiseerd deskundigheid en voorzichtigheid geboden is. Zo dienen onvolledige analyses die tot ongenueanceerde uitspraken en conclusies kunnen leiden, te allen tijde voorkomen te worden. Het toepassen van een 1% rentevoet

op financiering vanaf 2016 tot 2018 is vanzelfsprekend zeer wenselijk, maar vooralsnog voorbarig. Volledigheidshalve maken ondergetekenden de kanttekening dat de Raad in haar analyse geen rekening houdt met de voorwaardelijke instemming van financiers, noch met het monetair effect en het waarborgen van de stabiliteit op de lokale financiële markt.

Maatregelen duurzame overheidsfinanciën

2.6

De Raad gaat in dit onderdeel in op de zeven beleidsvoornemens van de regering en constateert dat er een drietal maatregelen worden geïntroduceerd, dan wel voortgezet, te weten 1) de introductie van de ABB; 2) een invorderingsactie door de Directie der Belastingen en 3) intensivering invordering niet-belastingopbrengsten.

Middelen

1) tot en met 3)

Ten aanzien hiervan constateert de Raad dat thans vaststaat dat de invoering niet tijdig (lees: per 1 januari 2016) zal plaatsvinden en dat niet duidelijk is in hoeverre de gepresenteerde cijfermatige doorwerking van deze invoering cq. beleidsmaatregel zoals opgenomen in het meerjarig kader wel haalbaar en realistisch is. De Raad constateert voorts dat niet duidelijk wordt gemaakt hoe de geraamde opbrengsten uit de ABB zijn berekend en acht het van belang dat dit alsnog wordt gedaan. Voorts vraagt de Raad zich af in hoeverre de regering rekening houdt met vervangende beleidsmaatregelen op het moment dat deze inspanningsacties zijn uitgewerkt (en de inkomsten worden genormaliseerd). Het is de Raad met betrekking hiermee onduidelijk welke meerkosten gepaard gaan met deze extra inspanningen en wat i.c. dan de netto-opbrengsten zijn van deze beleidsmaatregelen. Ten slotte merkt de Raad op dat naar zijn inziens de middelen te optimistisch worden geraamd en vraagt zich af – mede gelet op de opmerkingen die de Raad maakt ten opzichte van de drie beleidsmaatregelen - of de voorgestelde inkomensverhogende maatregelen wel toereikend zijn in het licht van het voldoen aan de norm conform de LAft.

Het belang van een effectief belastingstelsel wordt dezerzijds onderstreept. Daarom is, naast het verrichten van additionele

inspanningen om aanvullende inkomsten uit de openstaande aanslagen te incasseren, aan de Nederlandse belastingdienst om tijdelijke ondersteuning verzocht en ontvangen. Door de grote achterstanden in zowel heffing als inning welke zijn ontstaan gedurende de afgelopen 10 jaren, is het welhaast onmogelijk voor de belastingdienst om effectief toezicht uit te oefenen ter optimalisering van de 'compliance'. Daarom is het opportuun en essentieel dat bedoelde achterstanden worden weggewerkt middels gerichte acties, zodat de belastingdienst weer in het heden werkzaam kan zijn, waardoor er voldoende capaciteit vrijkomt om de komende hervorming van het belastingstelsel te kunnen accommoderen. Zoals in de memorie van toelichting bij onderhavig ontwerp is aangegeven, zijn onderhavige ramingen aan belastingmiddelen exclusief de introductie van de ABB. In het kader van de belastinghervormingen is gebleken dat de introductie van de ABB ter vervanging van onder andere de BBO en de BAZV en het vaststellen van een percentage dat redelijk doch voldoende is, zonder de Arubaanse economie en gemeenschap te benadelen, een zeer complex en tijdrovend exercitie is. Dit hervormingsproces dient zorgvuldig te geschieden. In de tussenliggende periode zij aangegeven dat de fiscale hervormingen geïmplementeerd zullen zijn en de te verwachten middelen hieruit afdoende zijn om in combinatie met de te verwachten economische ontwikkelingen het behalen van het financieel kader mogelijk te maken binnen de overeengekomen tekortnormen.

Voor wat betreft de gedurende 2015 tegenvallende niet-belastingopbrengsten bij de Douane is de verwachting dat dit zich niet meer zal voordoen vanwege het aanpakken en oplossen van de geconstateerde fraude en de inmiddels weer in werking zijnde containerscan. Ter realisatie van de middelen worden de primaire en secundaire processen versterkt. Directie Aduana Aruba (DAA) zal het primaire proces versterken om het aangiftegedrag te verbeteren en de compliance van de importeurs te bevorderen. DAA zal de ondersteunende processen verbeteren zodat DAA kan sturen op basis van SMART-managementinformatie, de bedrijfsprocessen effectief kan sturen en de directie zich kan focussen op het strategisch beleid in plaats van op operationele

(personeels)aangelegenheden. Hierdoor worden de risico's beter beheerst en de risicoprofielen effectief bijgesteld.

Wat betreft de studieleningen vraagt de Raad zich af wat het te verwachten nettoresultaat zal zijn van de inspanningen in termen van incasso, vooral gezien de kosten die het aantrekken van incassobureaus met zich mee gaat brengen. Hier zij aangegeven dat het aantrekken van extern incasso inderdaad als een mogelijkheid gold. Echter thans gaat de nadruk naar het aantrekken van een tweetal invorderingsmedewerkers bij de Directie Financiën ten behoeve van alle niet-belastingmiddelen, waaronder de studieleningen. Deze posities zijn als vacatures opgenomen. Met andere woorden, de kosten in verband met het verwachte netto te behalen resultaat zijn reeds in onderhavige ramingen opgenomen.

De Raad geeft vervolgens aan dat door de regering aan de uitgavenkant er thans vier maatregelen worden gepresenteerd, te weten: 1) 5% jaarlijkse besparing op personeelskosten; 2) natuurlijk verloop; 3) taakstelling op goederen en diensten en 4) socialisatie en fiscalisering van bovenmatige uitkeringen en reparatietoeslag.

Kosten

1)

De Raad geeft ten aanzien van dit onderdeel aan dat het hem in de eerste plaats niet duidelijk is hoe de besparingsregel geïnterpreteerd dient te worden, daarnaast constateert de Raad voorts dat de jaarlijkse besparingsbedragen in het meerjarig kader 2016-2020 niet volledig aansluiten op de besparingsbedragen zoals genoemd in de toelichting op deze beleidsregel. En tot slot geeft de Raad aan dat het onduidelijk is in hoeverre de jaarlijks geraamde besparingen gehaald zullen worden.

Allereerst zij bericht dat de gepresenteerde jaarlijkse besparingsbedragen netto besparingen zijn doordat in de meerjarenraming rekening is gehouden met het verhoogd bedrag aan uit te betalen reparatiepremies. Het opgenomen besparingsbedrag zowel in het meerjarig kader 2017-2020 als in

de toelichting op deze beleidsmaatregelen heeft betrekking op de periode 2017- 2020.

Voorts kan worden opgemerkt met betrekking tot het beleid over het niet verlengen van aflopende contracten, niet zijnde kaderpersoneel, dat met *indien mogelijk* in het kader van dat beleid wordt bedoeld op dat elk aflopend arbeidscontract apart wordt bekeken en niet alle arbeidscontracten automatisch worden beëindigd. De indruk van de Raad dat hiermee onzekerheid over de haalbaarheid wordt gecreëerd wordt niet onderschreven. Er wordt hiermee slechts aangegeven dat - al hoewel er sprake is van een algemeen beleid - er in de praktijk sprake moet kunnen blijven van een belangenafweging wegens bijzondere omstandigheden van het geval.

Ten aanzien van de aantekening van de Raad dat "deze verminderingen niet zo maar gerealiseerd kunnen worden zonder een verandering van werkwijze van de departementen door bijvoorbeeld de toepassing van innovatie en het afschaffen van niet effectieve regels" is volledig juist. Het Departamento di Recurso Humano (DRH) is belast met de voorbereiding van een aantal beleidsadviezen ter bijwerking en aanscherping van de bestaande regels (zie lijst hieronder). De nieuwe regels zullen als gevolg moeten hebben dat zowel het aantal personeelsleden als de personeelskosten worden terug gedrongen. Het DRH houdt zich onder andere bezig met de volgende onderwerpen:

1. Ambtenaren die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt kunnen hun dienstverband niet voortzetten middels een arbeidscontract en nieuwe sollicitanten die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt of overschreden krijgen geen arbeidscontract aangeboden.
2. Wijziging in Hoofdstuk IX van de Landsverordening materieel ambtenarenrecht (1989 GT 37) waardoor de procedure ter beëindiging van het dienstverband van ambtenaren die onder andere op non-actief zijn of zich misdragen versimpeld wordt.
3. Performance management, waardoor periodieke verhogingen niet meer automatisch zullen plaatsvinden en bevorderingen slechts worden toegekend op basis van

functionering- en positieve beoordelingsgesprekken. De invoering van een nieuw beloningsstelsel wordt onderzocht. Er loopt momenteel een salarisonderzoek waarvan de resultaten op korte termijn worden verwacht aan de hand waarvan ook het bezoldigingsstelsel zal worden getoetst en zo nodig aangepast. Naar verwachting zal een nieuwe beloningssystematiek bij de introductie ervan hogere personeelskosten met zich meebrengen en zal deze misschien gefaseerd moeten worden ingevoerd, maar eenmaal in werking zullen de jaarlijkse personeelskosten - mede gelet op het hierboven gestelde - niet meer automatisch groeien. Een exact bedrag wat betreft de kostenbesparing is echter moeilijk te bepalen.

4. Ziekteverzuimbeleid dat beoogt de productiviteit te verhogen. Dit is echter niet kwantitatief uit te drukken.

Ad 3)

De Raad geeft onder dit punt aan dat de Raad niet kan teruglezen via welke concrete acties deze doelstellingen zullen worden behaald en geeft voor het overige aan dat ook de besparingsbedragen in de toelichting op deze beleidsmaatregel niet volledig corresponderen met genoemde besparingsbedragen in het meerjarig kader.

Ondergetekenden verwijzen hiervoor naar pagina 9 van de memorie van toelichting bij onderhavig ontwerp en bijlage 5 bij deze memorie in onderdeel G. Op pagina 9 zijn ter waarborging van het MRJ 2017-2020 een aantal bestaande en additionele begrotingsregels opgesomd die gehanteerd worden. Verder is in bijlage 5, onderdeel C, de tabel H opgenomen met daarin de toegepaste kortingspercentages om de besparing op het hoofdkostensoort Goederen en Diensten te bewerktstellen.

Ad 4)

Onder dit punt vraagt de Raad zich af hoe de afschaffing van de reparatietoeslag en de toeslagen bovenop de duurtetoeslag vorm gaan krijgen en wat het effect hiervan is op de private sector (en indirect op de economie).

Ten aanzien van de socialisatie en fiscalisatie van de reparatietoeslag en bovenmatige toeslagen op de duurtetoeslagen

dienen deze gezien te worden in het kader van herstel van de economie en de koopkracht respectievelijk de pensioenhervorming die ondergetekenden bij het aantreden van het eerste kabinet Mike Eman hebben aangekondigd en die inmiddels grotendeels uitgevoerd zijn.

De eerste fase van de pensioenhervorming begon met het elimineren van de cumulatieve component bij politieke ambtsdragers en het versoberen van politieke pensioenen. De tweede fase van de pensioenhervorming heeft betrekking gehad op o.a. het ouderdomspensioen gekoppeld aan versobering van het ambtenarenpensioen, alsmede de invoering van het verplichte Algemeen Pensioen. Partners van de Sociale Dialoog hebben in mei 2014 afspraken gemaakt over de derde fase pensioenhervormingen. De invulling van deze volgende fase pensioenhervormingen zal in overleg met de partners van de Sociale Dialoog plaatsvinden.

Sociale zekerheidsfondsen

AZV

Ten aanzien van de AZV constateert de Raad dat de zorg- en beheerskosten naar verwachting de komende jaren - zonder (aanvullende) maatregelen te nemen – toch blijven groeien met als gevolg dat de bijdrage van het Land eveneens zal blijven groeien. De Raad vraagt hiervoor de nodige aandacht. De Raad stelt hierbij dat uit de ramingen van AZV blijkt dat het Uitvoeringsorgaan AZV (hierna: UO AZV) naar de mening van de Raad geen maatregelen neemt om de kosten te beheersen.

Matige kostenstijging

Een betere indicator voor de mate van kostenbeheersing door het UO biedt het niveau van de (jaarlijkse) kostenstijging ten laste van het Fonds.

In tabel 1 is de kostenontwikkeling ten laste van het Fonds weergegeven voor de periode 2009-2013.

Tabel 1. Opbrengsten en kosten AZV in de periode 2009-2013

(x mln. florin)	2009	2010	2011	2012	2013
Opbrengsten					
Landsbijdrage (inclusief tekortdekking)	153.3	161.1	122.7	117.7	121.6
<i>Stijging in %</i>	9.5%	5.1%	-23.8%	-4.1%	3.3%
Premie en overige opbrengsten	183.5	187.6	236.7	252.2	249.4
<i>Stijging in %</i>	2.8%	2.2%	26.2%	6.5%	-1.1%
Totaal opbrengsten	336.8	348.7	359.4	369.9	371.0
<i>Stijging in %</i>	5.7%	3.5%	3.1%	2.9%	0.3%
Aandeel landsbijdrage totale opbrengsten	46%	46%	34%	32%	33%
Kosten					
Totaal zorgkosten	317.7	330.6	342.6	353.3	354.9
<i>Stijging in %</i>	5.7%	4.1%	3.6%	3.1%	0.5%
Totaal beheerskosten	19.1	18.1	16.8	16.6	16.1
<i>Stijging in %</i>	7.3%	-5.2%	-7.2%	-1.2%	-3.0%
Totaal kosten	336.8	348.7	359.4	369.9	371.0
<i>Stijging in %</i>	5.7%	3.5%	3.1%	2.9%	0.3%

Bron: Jaarrekeningen UO-AZV

De conclusies uit de tabel laten zich als volgt samenvatten:

- In de periode 2010-2013 is er sprake geweest van een matige en afnemende groei van de totale kosten: van 3,5% in 2010 naar 0,3% in 2013.
- De matige groei van de totale kosten is vooral veroorzaakt door een matige en afnemende groei van de zorgkosten: van 4,1% in 2010 naar 0,5% in 2013.
- De beheerskosten zijn in de afgelopen periode jaarlijks gedaald: van 18,1 mln. florin in 2010 naar 16,1 mln. florin in 2013, een daling over de gehele periode met 11%.
- Het aandeel van de landsbijdrage in de financiering van de kosten is sinds de invoering van de AZV in 2001 gedaald: van rond de 65% in 2001 naar 33% in 2013. Dit is gepaard gegaan met een stijging van het aandeel van de premieopbrengsten in de financiering van de kosten.

Kostenbeheersing

Tabel 1 laat zien dat in de afgelopen periode het UO er in is geslaagd middels kostenbeheersing een matige groei van de kosten te realiseren. De matige groei is des te opmerkelijker als wordt bedacht dat alleen al de autonome groei van de zorgkosten,

veroorzaakt door inflatie, de ontwikkeling van de medische technologie (met name dure geneesmiddelen), groei van de bevolking, vergrijzing, epidemiologische kenmerken en een toenemende levensverwachting wordt geschat op tussen de 1,5 en 2% per jaar. Daardoor laat de gerealiseerde matige kostenstijging slechts een beperkte reële groei toe van het voorzieningenniveau.

De voortzetting van de matige groei van de afgelopen periode lijkt overigens op gespannen voet te staan met de extra kosten die in de komende jaren worden verwacht, onder meer als gevolg van de noodzakelijke uitbreiding van de dialysecapaciteit, de renovatie van het ziekenhuis, de voorgenomen inrichting van topklinische zorg op Aruba (met name interventiecardiologie en radiologie) en de gewenste uitbreiding van specialistenplaatsen.

Bovendien kan een langdurigere voortzetting van de matige groei op gespannen voet komen te staan met het behoud van de gewenste kwaliteit van het zorgaanbod.

Kostenbeheersing gericht op het zorgaanbod

De belangrijkste instrumenten van kostenbeheersing die in de afgelopen periode zijn geïmplementeerd c.q. gecontinueerd door het UO AZV betreffen:

- a. Sturing van de instroom van beroepsbeoefenaren middels het ~~contracteerbeleid gebaseerd op een manpowerplanning voor de verschillende beroepsgroepen.~~
- b. Budgettering van zorgstromen zoals de vrijgevestigde medisch specialisten, huisartsenzorg, fysiotherapie, verloskundige zorg en laboratoria.
- c. Geleidelijk terugbrengen van de jaaromzet van de vrijgevestigde medisch specialisten naar maximaal 900.000 florin.
- d. Onderzoek naar en vaststellen van (aanvaardbare) praktijkkosten en normering inkomens voor diverse categorieën zorgaanbieders.
- e. Vaststellen van maximum vergoedingen voor geneesmiddelen waarvoor kwalitatief verantwoorde vervanging door een

- (goedkoper) generiek middel mogelijk is (Best Aruban Price – BAP)
- f. Verlaging van de prijzen van merknaamgeneesmiddelen jaarlijks met 1% in de periode 2010-2013. Voor de komende periode zijn ook maatregelen in voorbereiding gericht op prijsverlagingen van de generieke middelen.
- g. Lumpsum financiering voor de ziekenhuiszorg (Horacio Oduber Hospitaal) en Imsan.
- h. Uitschakeling van tussenpersonen en rechtstreekse contractering van (geselecteerde) ziekenhuizen voor de zorg aan verzekerden bij verwijzing naar het buitenland.
- i. Inkopen van hulpmiddelen met toenemend volume, zoals incontinentiemateriaal en bloedsuikermeters, via aanbesteding.
- j. Bevordering van doelmatige zorg en vermijden van onnodige zorg, onder meer door Intensivering van (statistische en dossier-) analyse, mede op basis van declaratiegegevens, met name wat betreft voorschrijfgedrag geneesmiddelen, aanvragen laboratorium- en andere diagnostische testen en de toetsing op toepassing van richtlijnen en protocollen zoals gebruikelijk in de beroepsgroep.

De genoemde instrumenten van kostenbeheersing zijn voornamelijk gericht op de *aanbodkant* van het zorgstelsel.

Kostenbeheersing gericht op de *vraagkant*.

Inherent aan een systeem van een volksverzekering (universal health coverage) is dat de inzet van één van de belangrijkste instrumenten van kostenbeheersing, te weten het vaststellen van de omvang van de dekking (het verzekerde pakket) en het vaststellen van eigen betalingen (eigen bijdrage of eigen risico), is voorbehouden aan de wetgever. Het UO heeft hierin geen eigen bevoegdheden.

Daarmee is de mate waarin het UO de *vraagkant* van het zorgstelsel (de consumptie van de verzekerden) kan beïnvloeden beperkt. Het UO probeert het consumptiegedrag van de verzekerden nu vooral te beïnvloeden met 'zachte' methoden als (gezondheids)voorlichting. Periodiek publiceert het UO via de media en het eigen blad "Pulso" overzichten van de kosten voor de diverse zorgstromen. Tijdens directe contacten met de

verzekerden, b.v. bij uitreiking van de zorgpas wordt de verzekerde een overzicht aangeboden van de door haar/hem gegenereerde kosten in verband met geconsumeerde zorg.

SVb

De Raad vraagt zich in dit onderdeel wederom ten aanzien van deze fondsen af in hoeverre maatregelen zullen worden genomen met als doelstelling het efficiënt(er) functioneren van deze fondsen.

Ten aanzien hiervan wordt aangegeven dat er rekening mee moet worden gehouden dat de SVb wat betreft de ziekte- en ongevallenverzekering en Cessantia niet alleen tegemoetkomingen uitkeert, maar ook belast is met het opleggen, innen en invorderen van premies. Daarnaast is de SVb onder meer ook belast met de verzuimcontroles en re-integratie. Een vergelijking met de AOV- en AWW-fondsen, waar de SVb alleen belast is met de uitkeringen, is niet mogelijk.

Verder dient opgemerkt te worden dat de uitkeringskosten van het Ziektefonds zeer laag zijn, daar de controlerende artsen hun uiterste best doen om werknemers zo snel mogelijk aan het werk te krijgen en daarbij worden in een vroeg stadium re-integratie instrumenten ingezet. Met een verzuimpercentage van 2,53% in 2014 heeft de private sector wederom een historisch mijlpaal bereikt en zit de SVb daarmee zelfs internationaal gezien aan de lage kant.

Wat betreft de uitvoeringskosten, deze zijn relatief hoog wat veroorzaakt wordt door de beperkte schaal. Het overgrote deel van de kosten betreft personeelskosten. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat er in 2008 59 werknemers direct betrokken waren bij de uitvoering van de ziekte-, ongevallenverzekering en de Cessantia. Thans zijn er nog steeds 59 werknemers direct betrokken bij de uitvoering van genoemde verzekeringen, ondanks dat het aantal verzekerden voortdurend is toegenomen. Bij de uitvoering van de ziekte- en ongevallenverzekering is waar het meeste hoog kader personeel (verzekerings- en bedrijfsartsen, arbeidsdeskundigen, arbo verpleegkundigen) betrokken is.

De SVb ziet wel mogelijkheden om de uitvoering verder efficiënt te maken door het uitbreiden en verder moderniseren van IT. De afgelopen jaren zijn de investeringen in IT beperkt gebleven als gevolg van de financiële positie van de ziekteverzekering. De komende vijf jaren is het voornemen van de bank om te gaan investeren in IT, waardoor de dienstverlening naar de werkgevers toe sterk verbeterd zal worden en waardoor de organisatie ook efficiënter zal zijn.

Realiteitsgehalte

2.7 De Raad geeft onder dit punt aan te betwijfelen dat de geraamde tekortnormen voor de jaren 2016-2018 zullen worden behaald.

Ondergetekenden wensen op te merken dat er op basis van de gehanteerde uitgangspunten bij onderhavig ontwerp en de meerjarige beleidsmaatregelen geen aanleiding bestaat om te twijfelen aan het realiseren van duurzame overheidsfinanciën en het realiseren van de overeengekomen tekortnorm voor het dienstjaar 2016. Zoals door de Raad zelf aangegeven indien rekening wordt gehouden met het surplus bij de SVb-fondsen, zal het tekort van de publieke sector voor 2016 op 1,7% BBP uitkomen in plaats van 2%.

3. Ontwerp-landsverordening

3.1 Onder dit punt herhaalt de Raad zijn standpunt dat het in strijd is met het ~~het~~ ~~machtigingskarakter~~ ~~van~~ ~~de~~ ~~begroting~~ ~~indien~~ ~~daarin~~ (onderdelen van) andere landsverordeningen worden gewijzigd of buiten toepassing worden verklaard.

Dit standpunt van de Raad wordt voor kennisgeving aangenomen, maar niet gedeeld (zie daartoe het nader rapport onder de punten 2.2. en 2.3 bij de Landsbegroting 2014).

3.2 De Raad merkt voorts op dat niet is voldaan aan de voorschriften van artikel 3, tweede lid, van de CV 1989 en acht het noodzakelijk dat aan dit wettelijke voorschrift wordt voldaan.

Ten aanzien van deze opmerking van de Raad zij ten eerste nogmaals uitdrukkelijk aangegeven dat geen overzicht van

vorderingen en schulden aan de memorie van toelichting is toegevoegd, omdat artikel 3, tweede lid, van de CV 1989 aanpassing behoeft. Vooropgesteld zij dat de vermogensrechtelijke verhoudingen, zoals de vorderingen en schulden en de daarmee samenhangende rechten en plichten, die door een minister aangegaan worden, verhoudingen zijn die het Land betreffen, en niet een afzonderlijk ministerie. Artikel 3, tweede lid, van de CV 1989 gaat echter abusievelijk uit van het laatste. Deze verhoudingen ontstaan pas nadat er rechtshandelingen zijn verricht, dus bij de begrotingsuitvoering. Bedoelde vorderingen en schulden worden centraal bijgehouden in 's Lands administratie en komen op de balans van het Land tot uitdrukking. Overigens zouden genoemde overzichten wel relevant zijn voor de beoordeling van een begrotingsontwerp indien 's Landsbegroting gebaseerd is op een zuiver kasstelsel waarbij de doorwerking hiervan plaatsvindt binnen de begroting.

3.3

De Raad stelt onder dit punt dat op grond van artikel 14 van de LAft een aantal zaken met betrekking tot de collectieve sector in dan wel bij onderhavig ontwerp dient te worden opgenomen en constateert vervolgens dat dit niet het geval is en acht het noodzakelijk dat hierin alsnog wordt voorzien.

De aanbeveling van de Raad ten aanzien van naleving van het vierde lid van artikel 14 LAft wordt overgenomen en de memorie van toelichting behorende bij onderhavig ontwerp wordt aangevuld met een uiteenzetting van de collectieve sector. Wat betreft de tweede aanbeveling ten aanzien van het derde lid van artikel 14, hieraan is reeds voldaan. Bestaande, danwel in 2016 te verwachten betalingsverplichtingen voortvloeiend uit PPP's zijn in onderhavig ontwerp reeds opgevoerd en de toekomstige financiële verplichtingen zijn reeds in het meerjarenkader 2017-2020 verwerkt.

3.4

Onder dit punt constateert de Raad dat de begrote landsbijdragen aan de Staten niet correspondeert met de ontwerp-begroting 2015 van de Staten en adviseert om deze onderwerpen op dit punt in overeenstemming met elkaar te brengen.

Vanwege het feit dat de ontwerp-begrotingen van de Staten en de Algemene Rekenkamer Aruba (ARA) initiatiefvoorstellen zijn, kan het voorkomen dat in de voorbereidingsfase een discrepantie bestaat tussen gewenste ramingen en voorgenomen voeding vanuit het ministerie, waaronder de Staten en de ARA begrotingstechnisch ressorteren. Alvorens echter de stemming van de Staten respectievelijk vaststelling van de begroting plaatsvindt, vindt afstemming tussen deze ontwerpen en ramingen plaats, waarbij indien nodig bij nota van wijziging de nodige aansluiting zal plaatsvinden.

4. Begrotingscijfers openbare financiën 2016

De Raad gaat in deze paragraaf in op de collectieve sector en geeft aan dat naar de verwachting van de Raad het tekort voor de collectieve sector voor het dienstjaar 2016 mogelijk onder de wettelijke tekortnorm van 2% van het BBP zal uitvallen. De Raad verwacht echter dat – door de naar de mening van de Raad te ruim geraamde middelen van het Land – het tekort toch hoger zal uitvallen dan thans wordt voorgesteld.

Met betrekking van het betoog van de Raad kan worden opgemerkt dat deze aanleiding gaf om de memorie van toelichting behorende bij onderhavig ontwerp aan te vullen conform het vierde lid van artikel 14 van LAft met een analyse van de collectieve sector. Uit deze analyse blijkt dat er een zeer marginaal afwijkingsverschil van Afl. 0,7 miljoen (0,7%) bestaat tussen onderhavig ontwerp in vergelijking met het resultaat van de collectieve sector en dat het tekort over 2016 onder de overeengekomen tekortnorm van 2% kan uitkomen, doch voorzichtigheid is geboden.

5. Toetsing van de beleidsvoornemens

5.1 en 5.2 De Raad merkt ten aanzien van de in de memorie van toelichting gepresenteerde beleidsvoornemens op dat dit veelal een algemeen karakter dragen. De Raad is van mening dat wanneer de gepresenteerde beleidsvoornemens budgetneutraal zullen worden uitgevoerd, de memorie van toelichting daarvan gewag dient te maken. De Raad heeft in zijn advies in een tabel – niet uitputtend en per ministerie – opgenomen de concrete beleidsvoornemens, welke naar het oordeel van de Raad geen of onvoldoende weerslag vinden in de begrotingscijfers. De Raad acht in ieder geval een nadere motivering in de memorie van toelichting op deze beleidsvoornemens geboden. Voorts adviseert

de Raad de gehele toelichting na te lopen, teneinde de gepresenteerde beleidsdoelstellingen aan te laten sluiten op de ramingen. Daarnaast adviseert de Raad om de in de toelichting opgenomen beleidsvoornemens te benoemen in Deel 5 van de begroting, zowel in de algemene introductie per ministerie als in de toelichting op de betreffende raming.

Met betrekking tot de opmerking van de Raad dat in de memorie van toelichting dient te worden aangegeven of er sprake is van budgetneutrale beleidsvoornemens merken ondergetekenden op dat het advies van de Raad waar nodig is overgenomen ten aanzien van dit punt.

Ten aanzien van het advies van de Raad betreffende een betere aansluiting tussen de beleidsvoornemens en de vertaling hiervan in onderhavige ramingen, inclusief de detailuitwerking en toelichting daarop, zoals verwerkt in onderdelen 3, 4 en 5, van de memorie van toelichting op onderhavig ontwerp, zij het volgende opgemerkt. De delen 3, 4 en 5 van de memorie van toelichting zijn met name bedoeld ten behoeve van de inrichting en beheer van de centrale financiële administratie van het Land respectievelijk voor de bedrijfsvoering van de diensteenheden op decentraal niveau met hun respectievelijke decentrale financiële administraties. Deze ramingen en toelichtingen worden per ministerie, per kostenplaats (organisatorisch/functioneel) en op kostensoort niveau tot in detail uitgewerkt ten behoeve van de diensten terwijl de beleidsvoornemens strategisch van aard en zodanig van een hoger abstractieniveau zijn. Aansluiting tussen het voorgenomen beleid en ramingen zal ook niet altijd mogelijk zijn, aangezien het beleid financieel ook middels andere fondsen uitgedragen wordt.

Ten aanzien van de opmerkingen van de Raad over de memorie van toelichting wordt hieronder per punt voor de overzichtelijkheid ingegaan op de opmerkingen, zoals deze zijn opgenomen in tabel 10 van het advies van de Raad.

- 5.3.1 en 5.3.2 Beide projecten vallen in het takenpakket en aandachtsgebied van de projectgroep Innovatie. De eerste actie in het kader van een startup ecosysteem is het ontwikkelen van een platform van belanghebbenden. Dat platform komt met voorstellen over gewenste infrastructuur en begunstigend beleid. Het mobiliseren van fondsen geschiedt vanuit de triple helix gedachte waarbij projecten gericht op duurzame innovatie en kennisdeling tot stand komen uit een samenwerking van bedrijfsleven, universiteit en andere opleidingscentra samen met de overheid. In eerste instantie zal de bijdrage van de overheid beperkt zijn tot inzet van mankracht en expertise.
- 5.3.3 en 5.3.4 De uitgewerkte taken en verantwoordelijkheden van de nieuw op te richten dienst Servicio Comunitario en Bario vinden plaats binnen de bestaande kaders. Het betreft een voortzetting van de activiteiten van projectgroep Bo Bario. Wijkversterking en het bevorderen van gemeenschapszin door het betrekken van burgers vergt extra aandacht gericht op het vergroten van verschillende competenties van de wijken en burgers. Het is reeds een aandachtsgebied van veel NGO's en fondsbeheerders zoals CEDE. Er worden geregeld trainingen georganiseerd buiten de overheid. De inspanning die de overheid hier op zich neemt betreft de planning en afstemming van het veelzijdige aanbod van trainingen op de behoefte, en de werving van vrijwilligers.
- ~~5.3.5~~ ~~Het opzetten van een Center of Excellence (COE) voor de SIDS wordt gefinancierd door de UNDP en de Nederlandse Staat.~~
- 5.3.6 In de begroting van de dienst Archivo Nacional Aruba staat het volgende vermeld: *Daarnaast is ook van belang het beleid t.a.v. de digitale duurzaamheid. Het gaat hierbij om aangemaakte of gescande documenten die dan bewaard moeten blijven voor toekomstige generaties. In het kader hiervan is aan het eind van het jaar 2015 nieuw personeel (middels overplaatsing) aangetrokken om zich op dit gebied te verdiepen en samen met de leiding een beleidsvoorstel te maken.*
- De benodigde investeringen komen ten laste van de centrale investeringspost van de betrokken minister.

- 5.3.7 De overeenkomst of Letter of Intent tussen het Land en Setar NV die recent is ondertekend betreft de voorbereiding van een geleidelijke en gedeeltelijke overgang. De voorbereidingen nemen maximaal zes maanden in beslag. Partijen streven ernaar om zo snel mogelijk tot nadere afspraken te komen in de vorm van een Memorandum of Understanding (MoU). Na het overeenkomen van de MoU zal SETAR een Due Diligence uitvoeren, om een definitief beeld te vormen van de over te nemen assets en mensen. Na het uitvoeren van de Due Diligence zullen partijen overgaan tot het opstellen en ondertekenen van de definitieve overeenkomst en de service level agreement ten behoeve van ICT-dienstverlening. Op dit moment is er nog onvoldoende zicht op de effecten van de outsourcing op de financiële stromen.
- 5.3.8 Het project parkeermeters Oranjestad en Palm Beach is van start gegaan, zodat in 2016 de focus op de parkeergarages wordt geïntensiveerd. Zoals reeds bij de begroting 2015 aangegeven, zullen er geen budgettaire gevolgen zijn, daar de geplande drie parkeergarages particuliere projecten zijn.
- 5.3.9 De memorie van toelichting is op dit punt aangevuld.
- 5.3.10 Dit wordt bekostigd vanuit de ATA en vanuit de begroting van het TPEF.
-
- 5.3.11 Budgettaire gevolgen heeft dit niet. Op de begroting zijn ramingen opgevoerd voor vacatures en deskundig advies. Verder betreft het de samenwerking met IASO die de DLA ondersteunt.
- 5.3.12 De aanpassingen hebben niet meteen effect op de begroting van 2016. Verder is een verhoging van het aantal geregistreerde vliegtuigen niet voorspelbaar om de raming van middelen reeds per 2016 te verhogen. Voorzichtigheid is geboden.
- 5.3.13 De systemen en apparatuur worden gedragen door AAA volgens een overeenkomst (van samenwerking) tussen AAA en Land Aruba. Er zijn geen budgettaire gevolgen voor het Land.

- 5.3.14 De upgradering van personeel van de DMA wordt intern gerealiseerd. Dit heeft geen gevolgen voor de begroting.
- 5.3.15 Upgradering van het personeel van IBSL wordt bekostigd onder de post 1624004.4303. Het bedrag van Afl. 7.400 is realistisch gezien het feit dat alleen 1 personeelslid de inspecteursopleiding in 2016 zal volgen.
- 5.3.16 Het ligt in de bedoeling om samen met USDA te werken aan de upgradering, waardoor de kosten voor Aruba aanzienlijk laag zullen uitvallen.
- 5.3.17 De opgevoerde ramingen bieden voldoende ruimte (indien nodig middels overheveling(en)) om deze voornemens te realiseren.
- 5.3.18 Voorop gesteld kan worden dat het subsidiebeleid zal voortvloeien uit een publiek-privaat partnerschap tussen het monumentenfonds en het Land. Er zijn gesprekken gaande tussen het Ministerie van Cultuur in Nederland en Aruba. Hierbij gaat het niet om het verhogen van de overheidskosten (lees subsidiekosten), echter gaat het er om dat het gebrek aan middelen t.b.v. het behoud van het materieel erfgoed van Aruba niet als beperkende factor beschouwd wordt en op een innovatieve wijze dit erfgoed gewaarborgd kan worden. Indien er over wordt gegaan tot het verlenen van overheidssubsidies, dient dit plaats te vinden binnen de toegestane budgettaire kaders.
- 5.3.19 Budgettaire gevolgen zijn niet toegelicht omdat deze door FDA gefinancierd wordt.
- 5.3.20 Raming is ten opzichte van 2015 verhoogd gelet op risico voor mogelijke rechtszaken.
- 5.3.21 Onder hoofdbudgethouder 060 Directie Volksgezondheid is er in totaal Afl. 20.800, = geraamd, verdeeld onder de diensten Directie Volksgezondheid, Landslaboratorium en de Inspectie Volksgezondheid ten behoeve van een kwaliteitsinjectie voor personeel en wel als volgt:
- Afl. 4.700, = begroot voor opleidingen en cursusgeld;

- Afl. 2.300, = begroot ten behoeve van uit- en terugzendingen voor het aannemen van speciaal deskundig personeel duidende op het feit dat er ondersteuning vanuit het buitenland gebruikt wordt ten behoeve van de kwaliteitsverbetering van personeel, en
- Afl. 13.800, = begroot voor reis- en verblijfskosten ten behoeve van het bijwonen van seminars en symposia, congressen en conferenties.

5.3.22 Ten laste van de centrale investeringspost van de verantwoordelijke beleidsminister zijn de budgettaire gevolgen van de renovatie van het gebouw in San Nicolas in principe als volgt gereserveerd:

Investeringsbegroting 2015	Investeringsbegroting 2016
150.000	160.000

5.3.23 Wat betreft de upgradering van de toezichthouders is gebruik gemaakt van de expertise van een ex-medewerker. Het budget voor opleidingen is derhalve vooralsnog toereikend.

Het hoofd Arbeidsinspectie is een functie, die recentelijk is vervuld. De huidige maximale waardering is schaal 12. Echter, binnen het kader van de herstructurering van de Arbeidsinspectie (en de inwerkingtreding van een ARBO-wet) dient deze inschaling geëvalueerd te worden. Aan de andere kant dient met het (nieuwe) handhavingsbeleid en de verbeterde Inspectie het opleggen van boetes mogelijk te worden. Over de juiste verhouding tussen de kosten en baten van de versterking van de Arbeidsinspectie bestaat op dit moment nog geen volledig beeld. Het uitgangspunt is dat de versterking in principe budgetneutraal dient te zijn.

5.3.24 Studiefinancieringsstelsel.
Sinds augustus 2015 is de studiefinanciering van Aruba aangepast voor de studenten die in Nederland studeren. Sinds jaren vragen Arubaanse studenten die in Nederland gaan studeren zowel de DUO studiefinanciering als de Arubalening aan. Met als gevolg dat deze studenten een hoge studieschuld

overhouden en dat terwijl ze niet altijd hun studie met succes afronden. Gezien de hoogte van het maandelijks bedrag welk de studenten van de DUO ontvangen, kunnen de studenten hiermee hun maandelijkse levensonderhoudskosten betalen. De Arubalening dient gezien te worden om de incidentele (hogere) kosten te betalen. Daarom is het maximaal te lenen bedrag voor de nieuwe aanvragen met ingang van augustus 2015 vastgesteld op Afl. 50.000 i.p.v. de voorheen afgegeven studieleningen die maximaal Afl. 72.000 bedragen. Bestaande leningscontracten die getekend zijn vóór augustus 2015 kunnen nog die maximale lening van Afl. 72.000 bedragen.

Er zal met de nieuwe en toekomstige leningscontracten minder per student aan studielening verstrekt worden.

5.3.25

Universiteit van Aruba.

Als compensatie van de gefaseerde verhoging van het college- en examengeld van de UvA, is in 2015 een extra raming aan subsidie opgenomen.

In principe zal de subsidie van het Land in verband hiermee in de komende jaren gefaseerd afnemen.

Tegelijkertijd bestaat het voornemen om per augustus 2016 een nieuwe opleiding op te starten: Academic Foundation Year Program. Deze opleiding wordt deels gesubsidieerd door het Land, waardoor genoemde subsidiepost in het begrotingsjaar 2016 per saldo is toegenomen.

5.3.26

Biblioteca Nacional Aruba (BNA).

De modernisering van de apparatuur van BNA is in 2015 begonnen middels de investeringsbegroting van de verantwoordelijke beleidsminister. De voorgenomen uitbreiding van de BNA in de MFA's geschiedt in 2016 vooralsnog budgetneutraal.

De afname in de middelen van BNA zijn deels te wijten aan een daling in de gebruikers van het BNA, in combinatie met een meer realistische raming t.o.v. van voorafgaande jaren. Met de

ontwikkeling en modernisering van de BNA zullen in de toekomst een uitbreiding van hun dienstverlening aangeboden kunnen worden ter verhoging van hun middelen in de toekomstige jaren.

- 5.3.27 De infrastructuur van het OC is gefinancierd door het FDA. De inrichting is gefinancierd deels ten laste van de investeringspost van de minister, deels met steun van organisaties in Nederland. De personele invulling vindt plaats door overplaatsingen binnen de overheid van ter zake gekwalificeerde medewerkers.
- 5.3.28 De hotelsector (AHATA), als belanghebbende, draagt financieel bij aan programma's voor ondersteuning van verslaafden.
- 5.3.29 De Directie Belastingen beschikt over voldoende interne capaciteit om met minder middelen dit doel te bewerkstelligen.
- 5.3.30 Er is nog geen kostenplaats voor CBFZ opgenomen vanwege het ontbreken van een formeel instellingsbesluit.
- 5.3.31 De kosten van het aantrekken van technische bijstand van het Nederlands Ministerie van Financiën zullen ten laste komen van de post deskundig advies van het Bureau van de Minister van Financiën en Overheidsorganisatie. Er vinden momenteel beraadslagingen plaats op welke wijze invulling aan de technische bijstand kan worden gegeven. De hiermee gemoeide kosten zijn op dit moment nog niet te bepalen, maar naar verwachting is het bedrag op de post deskundig advies van Bureau Minister van Financiën voldoende om deze kosten te dragen.
- 5.3.32 De door de Directie Financiën in dit kader te vervullen vacatures van invorderaars bij de debiteurenafdeling zijn onder de personeelskosten geraamd.
- 5.3.33 De ontwikkeling van de applicatie komt ten laste van de centrale investeringspost van de beleidsverantwoordelijke minister.
- 5.3.34 De kosten zijn niet toegelicht aangezien de hiermee gerelateerde kosten deel uitmaken van de door het FDA gefinancierde

projecten in het kader van Verbetering van de financieel- en personeel administratieve processen van het Land.

5.4 De Raad merkt op dat in de toelichting veelvuldig het voornemen tot het invoeren van nieuwe wetgeving en/of aanpassing c.q. modernisering van bestaande wetgeving wordt genoemd en vraagt zich af of en hoe deze binnen de bestaande kaders van de Directie Wetgeving en Juridische Zaken opgevangen zullen worden.

Ten aanzien hiervan kan worden opgemerkt dat de aangekondigde wetgeving grotendeels zal worden voorbereid door de betrokken diensten, die zich daarvoor laten bijstaan door (ingehuurde) deskundigen. De resterende werkzaamheden die door de DWJZ zullen worden verricht, kunnen worden opgevangen binnen de bestaande organisatie.

5.5 en 5.6 Onder punt 5.5. wordt door de Raad aangegeven dat het niet duidelijk is welke kosten met betrekking tot de inrichting van het Bureau Ombudsman precies vallen onder bedoelde post en geeft de Raad aan er van uit te gaan dat er een aparte begroting voor de ombudsman wordt aangemaakt bij de inwerkingtreding van de Landsverordening Ombudsman. De Raad vraagt zich onder punt 5.6 af of alle kosten gemoeid met het continueren van het programma Sociale Vorming mee zijn genomen en acht een nadere toelichting ter zake wenselijk. Daarnaast adviseert de Raad om de kosten ten behoeve van de Sociale Vorming onder een eigen kostenplaats te ramen.

De financiële gevolgen van zowel Ombudsman als van Sociale Vorming zijn momenteel nog geraamd onder overige taken van de minister van Algemene Zaken. Conform het advies van de Raad en naar aanleiding van de bevindingen uit het definitief rapport d.d. 23 september 2015 van de Centrale Accountantsdienst inzake het onderzoek naar de kostenrekening 4393 Overige kosten over 2010 tot en met 2014, zijn de ondergetekenden voornemens om bij nota van wijziging de budgetneutrale wijzigingen in verband met Sociale Vorming onder een eigen kostenplaats aan te brengen en de overig voorgestelde

wijzigingen ten aanzien van de kostensoort 4393 te doen aanpassen. Wat betreft het opnemen van een eigen kostenplaats voor het Bureau Ombudsman, dit zal tevens geschieden bij de formele instelling daarvan.

6. Memorie van toelichting

6.1 De Raad vraagt zich in hoeverre in de ontwerp-Landsbegroting 2016 de reductie van personeelskosten ten gevolge van de ontwerp-landsverordening ontslagvoorschriften ambtenaren en daarmee samenhangende bepalingen is meegenomen en adviseert hierover uit te weiden.

De ontwerp-landsverordening aanvulling ontslagvoorschriften bevat expliciete procedures, bijvoorbeeld in het geval van non-actieven, die in het kader van zorgvuldigheid en redelijkheid doorlopen moeten worden alvorens een ambtenaar ontslagen kan worden. Daarnaast vormt de bezoldiging van de werknemer de basis voor de personeelskosten. Aangezien er nog geen ingangsdatum bekend is voor deze landsverordening en de daarin omschreven procedures de daarvoor vastgestelde tijd in beslag zullen nemen, is het moeilijk in te schatten om hoeveel en welke werknemers het zal gaan in 2016. Derhalve is de daarbij behorende vermindering in personeelskosten ook moeilijk weer te geven.

~~Door het uitvoeren van het project Her Intrede Non-actieven (HIN) in het jaar 2013 en 2014, zijn er diverse non-actieve ambtenaren in diverse overheidsdiensten geplaatst. Echter, is er een restgroep bestaande uit 1) de hoge geplaatste ambtenaren (zoals ex directeuren, raadadviseurs, ex parlementariërs); en 2) een tweede groep, bestaande uit moeilijk plaatsbare ambtenaren vanwege disfunctioneren.~~

6.2 Onder dit punt adviseert de Raad om alsnog aan te geven wat de redenen zijn voor de aanzienlijk lagere raming voor 2016 uit lightering en bunkering activiteiten.

Ten aanzien hiervan kan aangegeven worden dat in het afgelopen jaar wereldwijd sprake is van minder handel in ruwe olie, wat

geleid heeft tot minder STS (lightering) activiteiten in de overslag van ruwe olie. De sterke daling van de olieprijs is hieraan debet. Overslag activiteiten in gas (LNG) is daarentegen toegenomen. Het herstel van de olieprijs naar het niveau van 2014 zal volgens deskundigen nog even op zich laten wachten. Rekening houdend met de hierboven geschetste situatie heeft de Directie Scheepvaart, in samenspraak met de Minister van Transport, de opbrengsten uit lightering/bunkering – en onderhoud activiteiten en anker gelden, verlaagd met Afl. 2 miljoen.

6.3

Ten aanzien van dit punt geeft de Raad aan dat het hem is opgevallen dat de geraamde totale kosten van de hulpbestuurskantoren en het bureau burgerlijke stand voor het dienstjaar 2016 gezamenlijk is toegenomen ten opzichte van het dienstjaar 2015 en vraagt zich af hoe deze stijging in de kosten zich verhoudt tot de doelstelling om tot een kleiner en effectief overheidsapparaat te komen. De Raad adviseert hierop nader in te gaan.

Ter zake kan worden opgemerkt dat de regering een beleid heeft ingezet waarin de hulpbestuurskantoren een belangrijke rol spelen. In de eerste plaats was de dienstverlening van en door de hulpbestuurskantoren na jaren van verwaarlozing aan een opwaardering toe. De aanloop van klanten bij hulpbestuurskantoren is in volume aanzienlijk. De wijze waarop deze klanten werden en worden opgevangen was en is ondermaats. Maar ook de werkplekken van het personeel van hulpbestuurskantoren was aan verbetering toe.

Daarnaast heeft de regering ingezet op het inrichten van publieke ruimten. Op meer terreinen worden sport, recreatie en dienstverlening gezamenlijk aangeboden. De transformatie van het hulpbestuurskantoor naar een multifunctionele accommodatie (als voorbeeld wordt MFA Noord genoemd) gaat ook bijdragen aan het versterken van wijken en bevorderen van de gemeenschapszin. De hulpbestuurskantoren hebben als publieke ruimte een enorm potentieel om mensen bij elkaar te brengen en aan elkaar te verbinden. Binnen een samenleving waar meer cohesie en verbinding bestaat zal de rol van de overheid

veranderen. De transitie van een traditionele overheidsbenadering gericht op noden en behoeften naar een duurzame benadering van kracht en zelfwerkzaamheid van burgers in de wijken draagt bij aan een kleinere en effectiever overheid. De opwaardering van hulpbestuurskantoren naar multifunctionele accommodaties past in dat geheel.

7. Conclusies en eindadvies

Ten slotte geeft de Raad in dit onderdeel een samenvatting van zijn advies en een eindadvies.

De assumpties van de in de MJR 2017-2020 gepresenteerde groeiprognoses, zullen in het jaar 2016 worden aangevuld door de positieve effecten van de hervatting van de raffinageactiviteiten òf de herbestemming van de raffinaderij. Deze kapitaalinvloer zal substantiële effecten hebben voor de werkgelegenheid, de economische activiteiten en de overheidsinkomsten. De ondergetekenden merken derhalve tot slot op dat de economische vooruitzichten hierdoor positief zijn. Daarnaast geldt dat – zoals de Raad terecht opmerkt – dat de door de SVb beheerde fondsen een verwacht surplus hebben voor 2016. Dientengevolge merken ondergetekenden op dat – anders dan de Raad stelt – de begroting voor 2016 binnen de wettelijke tekortnorm blijft.

Wij veroorloven ons derhalve u het ontwerp en de daarbij behorende gewijzigde memorie van toelichting, wederom te doen toekomen en u in overweging te geven overeenkomstig het ontwerp te besluiten.

De minister van Algemene Zaken, Wetenschap,
Innovatie en Duurzame Ontwikkeling,

De minister van Ruimtelijke Ontwikkeling,
Infrastructuur en Integratie,

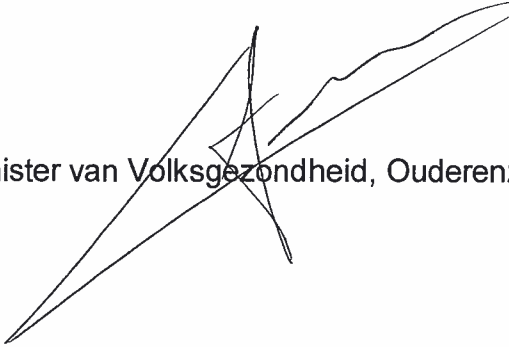
De minister van Toerisme, Transport,
Primaire Sector en Cultuur, *ai.*,

De minister van Economische Zaken, Communicatie,
Energie en Milieu,

De minister van Volksgezondheid, Ouderenzorg en Sport,

De minister van Sociale Zaken, Jeugd en Arbeid,

De minister van Onderwijs en Gezin,

De minister van Justitie,

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

De minister van Financiën en Overheidsorganisatie,

A handwritten signature in black ink, featuring a large, stylized initial 'A' followed by several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

